

I 1970 foranstaltede Niedersächsische Archivverwaltung et seminar med deltagelse af repræsentanter for konserverings- og restaureringsafdelingerne ved statslige og kommunale arkiver i en række europæiske lande, herunder Danmark. Emnet for seminaret var: *Masserestaurering* især af fugtskadedt papir, et problem som er aktuelt for et stort antal arkiver. Den arbejdsteknik og -metode, der er udviklet igennem den traditionelle form for restaurering, nemlig den individuelle restaurering af enkeltstykker, er i mange henseender ikke anvendelig ved massebehandling. Den foreliggende rapport giver en udmærket orientering om den rent tekniske viden og kunnen, som de europæiske arkiver i dag kan mobilisere i forbindelse med masserestaurering, men behandler ikke dette problem i arkivistisk perspektiv. Til belysning af rapporten er det derfor væsentligt at fremhæve, at selv med en koncentreret indsats er masserestaurering både ressourcemæssigt, teknisk og tidsmæssigt en uoverkommelig løsning på arkivernes gigantiske og accelererende bevaringsproblem, der drejer sig om nedbrudte papirer i hundredtusindvis. Den foreløbig eneste realiserbare løsning er at koncentrere sig om at sikre arkivaliernes *åndelige* indhold igennem systematisk mikrofotografering og at kombinere fotograferingen med restaurering og konservering af enkeltstykker, udvalgt efter nøje prioritering af deres forskningsværdi. Det er spild af midler og kostbar tid at satse på masserestaureringen som primær løsning af bevaringsproblemet. Derimod bør et udviklingsarbejde inden for restaurering og konservering naturligvis fortsættes og intensiveres.

Grethe Ilsoe

Arab Culture and Society in Change. A partially annotated bibliography of Books and articles in English, German, French and Italian. Compiled by the staff of CEMAN: Centre d'études pour le monde Arab moderne, Center for the study of the modern Arab world. Saint Joseph's University Beirut, Lebanon. 318 s. Dar el-Mashreq Publishers, Beirut, 1973. 257,75 d.kr.

Den foreliggende bibliografi er resultatet af en gruppe jesuitiske forskeres arbejde en årrække ved Saint Joseph universitetet i Beirut. Udvalget er ekstensivt og ikke selektivt, idet forfatterne nærede frygt for, at en eliminering af enkelte titler ville give anledning til slagside. På denne måde er også mange debatindlæg og historiske bidrag medtaget. Bogen er imidlertid ikke blot en bibliografi, men kan anvendes som en forskningsoversigt, der søger at klarlægge problematikken omkring akkulturationsprocessen (kultursammenstød) i den arabiske verden – her defineret geografisk som Mellemøsten minus Iran og Nordafrika plus Sudan. Der er medtaget titler på engelsk, tysk, fransk og italiensk.

Den problemorienterede disposition og fokus på forskellige temaer vedrørende institutionerne i denne del af verden giver en all round information om det intellektuelle og praktiske liv i en fremmed kultur. Det mest påtrængende spørgsmål er i korthed, hvorledes den islamisk-arabiske kultur skal eller kan udtrykke sig inden for en anden udfordrende kulturs (den vestlige) værdinormer uden at miste sit eget præg. I de sidste 100 år er der sket et skifte blandt den opiniondannende elite, som er gået i retning af en stadig mere udtalt betoning af en nytolkning af de islamiske doktriner. F. eks. indtager Al-Azhar (det islamiske universitet i Cairo) endnu en central placering ved sheikernes tolkning af dogmatikken og muftiernes udsendelse af »fatwaer« (en meningstilkendegivelse om en lov ud fra Shariaen) til trods for den sekulære lovgivning. I udforskningen af den arabiske verden er der også sket et skifte i forskernes stilling. Den historisk-filologiske orientalist har mere og mere måttet vige pladsen for samfundsvidenskabsmanden med den konsekvens, det har haft for forskningens arbejdspræmisser. Det mest presserende spørgsmål har været forklaringen af, at islam både er religion og stat. Det overnationale Ummah

er blevet trængt i baggrunden ved tillem্পningen til nationalstatsbegrebet og forskellige samfundsgruppers nye status. Undervisningen, nye ideologier og kvindens stilling er stadig meget diskuterede.

Bibliografien giver et indblik i og oversigt over alle disse problemer. Derfor er det måske lidt pedantisk at måtte konstatere, at der er enkelte fejl og manglende data ved nogle af titlerne. En smule misvisende er det også, at en oversat bog er nævnt to gange: først med ét nummer i originalsproget og derefter i oversættelse.

Trods disse indvendinger har bogens medarbejdere ydet en betydelig indsats ved kompileringen af et så stort antal monografier og tidsskriftsartikler, og den gør forskning inden for sociale og samfundsorienterede emner i den arabiske verden mere overskuelig.

Jette Lund-Rasmussen

ALMINDELIG HISTORIE

Arild Hvidtfeldt og Niels Amstrup: Latinamerika. Politikens Forlag, Kbh., 1974. 580 s.

Siden Mörner's *Latinamerikas Historia* oversattes til dansk (Kbh. 1959) har man savnet en gedigen håndbog, der var ajourført i forhold til den nyeste forskning. Med det foreliggende værk er dette savn ikke afhjulpnet. I en stort set traditionel kronologisk gennemgang af Latinamerikas historie fra tidernes morgen til idag koncentrerer forfatterne sig om at få så meget med som muligt, hvorved bogen i nogen grad fremstår som en opbobning af fakta, der ikke altid virker lige gennemskuelige eller optagelsesberettigede.

En del fejl og mange mangler skæmmer dette værk, der for en stor dels vedkommende synes at være skrevet på basis af ældre fremstillinger og delvis forældede synsmåder. Ganske vist gør man ikke krav på, at værket skal være andet end et supplementsbind til Grimberg, men til gengæld lægger man seriøst ud på et område i den historiske faglitteratur, der her i landet er næsten uopdyrket. Det ville derfor have været en fordel, hvis man i højere grad havde inddraget nyere forskning i fremstillingen og et plus, hvis man havde givet en blot summarisk orientering om de seneste års publikationer om Latinamerika. Hensynet til kravet om det populære har måttet opvejes af ønsket om at give en redelig fremstilling af et helt kontinents historie gennem adskillige hundrede år, hvilket utvivlsomt har sat de to forfattere på en temmelig vanskelig opgave. Resultatet er som forventet blevet en koncentreret tour-de-force gennem begivenhedshistorien.¹

Denne uhåndterlige detailudstilling fjerner grundlaget for en forståelse af de latinamerikanske samfunds udviklingsfaser. Hvad der imidlertid er den alvorligste anke mod værket er, at de sociale og økonomiske forhold – og så godt som alle øvrige aspekter af strukturhistorien – lades ude af betragtning. Spørgsmålet om, hvilket formål fremlæggelsen af alle disse mange overfladedata skal tjene, er af principiel karakter; det trænger sig på i denne forbindelse og blander sig med en stille undren over, hvorledes man i vore dage overhovedet kan komme afsted med at skrive seriøs historie uden at gå dybere ned i

¹ Hvidtfeldt's disposition af (sagn-)stoffet medfører undertiden en sådan dængen-på, at selv sagninteresserede risikerer at løbe sur i det: »Begivenhederne ser ud til at stå i forbindelse med begyndelsen af kampen for en frigørelse fra tepanekernes overherredømme, der blev udøvet fra Azcapotzalco inde på søens vestbred. Det siges, at Acamapichtlis mor var datter af kongen i Colhuacán og hans far en stor mexicansk høvding, der havde bosat sig i Colhuacán. Eller omvendt siges det, at skønt Acamapichtli selv var fra Colhuacán, var hans mor blevet giftet derhen fra Tenochtitlan, så at han gennem hende var af mexicansk slægt. Nogle kilder hævder, at Acamapichtli blev hersker i byen gennem sit ægteskab med en kvinde ved navn Ilancueitl, og at han først efter hendes død blev virkelig regent« (p. 116).